

Wikistad Jaarverslag 2022

Van de Buurtbaan naar Buurtopbouw van Binnen Uit

In een notendop

Dit is het jaar waarin de eerste groep buurtbanen buiten Amsterdam West werd gerealiseerd. Met de gemeentelijke regeling in de hand ging een stedelijk aanjaagteam, met daarin Wikistad de stadsdelen langs.

We ontwikkelden met ex buurtbaners een intervisieprogramma in samenwerking met het Prospercollege onder de werktitel 'Learning by Sharing'. In een cyclus van 5 keer, te herhalen bij nieuwe instromers leren de buurtbaners met elkaar om tot een invulling te komen die pas bij hun 'DNA'. Deze intervisie is ook een instrument om de innovatie die nodig is voor een goede invoering van de buurtbaan te realiseren. Het is immers geen assistent baan maar drager van een nieuw soort buurt opbouwer: een die van binnen uit werkt!

Dit intervisieprogramma is onderdeel van de Werkplaats Informeel Leren in oprichting. Het programma daarvan maken we aan de hand van de visie Buurtopbouw van Binnen Uit (zie kader) met daarin een sleutelpositie voor sleutelpersonen in de buurt: peer-to-peer coaching, leren samenwerken tussen informeel en formeel en deelname van bewoners in kwetsbare positie aan de democratie zijn speerpunten.

Het meest in het oog springend in 2022 naast de buurtbanen zelf is het onderzoek dat we samen met Movisie uitvoerden naar ervaringen en verbeterpunten in de samenwerking tussen informeel en formeel. Ook sleutelpersonen participeerden in dit onderzoek. De publicatie deed landelijk veel stof opwaaien!

De eerste stedelijke BuurtBanen in beeld

Van de ingestroomde personen zijn er 12 vrouw. Er zijn 4 mannen onder hen. De buurtbaners vinden we overwegend in de leeftijdscategorie van 40 tot 60 jaar. Op een uitzondering na was men daarvoor actief in de buurt. De buurtbaners richten zich op verschillende onderwerpen variërend van benadering en activering van kwetsbare jongeren tot het organiseren van naaiactiviteiten voor mannen

De Buurtbanen hebben niet overal dezelfde positie in het veld. In west sinds 2017 ervaring opgedaan met een dienstverband bij de grote welzijnsorganisatie Combiwel. Verschillende mensen stroomden van daaruit door naar regulier werk onder meer bij Combiwel zelf.

Het werkgeverschap bij een grotere organisatie gold voor een deel van de groep die in de regeling aan het werk is gekomen. Anderen kwamen in dienst van kleinere organisaties of van hun eigen stichting.

Dit betekent ook dat de inrichting en het uitstroom perspectief van hun baan en opleiding verschilt. De een ambieert een reguliere baan. De ander wil de tijd met de baan gebruiken om de eigen organisatie te professionaliseren.

Hierin is de externe coach en een opleidingsbudget van maximaal 5000 euro over 2 jaar ondersteunend. Dit financiert de gemeente. In totaal zijn er nu 7 externe coaches, die onderling afstemmen tijdens intervisie/bijeenkomsten

In 2022 vond er nog geen uitstroom plaats van buurtbaners uit de regeling. Wel stroomde in West een buurtbaner door als ZZP-er. 2 anderen vonden nog geen werk in aansluiting op de buurtbaan.

Naar verwachting zijn medio 2023 alle buurtbanen vervuld. Omdat de baan maximaal 2 jaar is betekent dit dat de laatste uitstroom van de 25 medio 2025 is te verwachten.

De uitdaging is om tot een verduurzaming van de aanpak te komen, op basis van de lessen die we nu leren.

Zie ook: <https://buurtbaanamsterdam.nl/buurtbaners-in-beeld>

Begeleiding buurtbaners: van vuistregels en intervisie naar een routekaart

‘Is dat een soort Melkertbaan?’ Die reactie kregen we in de voorbereiding van de regeling veel te horen. Wij benadrukten dan dat dat niet het geval is. Sleutelpersonen voeren geen deel- en assistent-taken uit van collega’s, maar beheersen een andere werkwijze. Het gaat om de erkenning en professionalisering daarvan. Hun collega’s moeten daar op in leren spelen. Van hun kant moeten sleutelpersonen leren inspelen op hun collega.

Het deed ons ook beseffen dat zowel werkgevers als buurtbaners ‘meegenomen’ moesten worden met de bijbehorende innovatie. In voorbereiding op de regel hebben we met eerdere buurtbaners en andere sleutelpersonen in West een vijftiental Vuistregels opgesteld. Deze vuistregels bieden een richting en tegelijkertijd ruimte voor de couleur locale.

Om met elkaar de ervaringen en problemen die zich tijdens het werk voordeden te delen en samen te werken aan oplossingen organiseerden we een intervisieprogramma. Dit wordt in cycli van 5 uitgevoerd door het Prospercollege samen met 2 ex buurtbaners. Dit financieren we deels uit de middelen van de WIL.

Tijdens de intervisie is gebleken dat veel buurtbaners zich verloren voelen binnen de organisatie. Er is bij werkgevers maar ook bij buurtbaners zelf geen idee hoe de innovatie te implementeren. De Vuistregels zijn aanvankelijk ook goeddeels ongelezen gebleven. Veel collega's gaan er toch automatisch van uit, dat zij met de buurtbaners extra 'handjes' hebben om hun taken te kunnen vervullen.

Samen met de Buurtbaners in de intervisie hebben we daarom een routekaart gerealiseerd om in deze situatie zelf richting te kunnen geven. Deze geeft buurtbaner tools om de regie in handen te nemen in hun communicatie met de werkgever, collega's, partners en bewoners.

De Werkplaats Informeel Leren

Sleutelpersonen in buurten laten zien dat de participatiesamenleving wel degelijk bestaat. Alleen is ondersteuning van die sleutelpersonen nodig als sleutels om de buurt te versterken. En dat vraagt weer om investering en ruimte voor experiment in plaats van bezuinigen. Om aan de bijbehorende Buurtopbouw van Binnen Uit visie handen en voeten te geven richtten wij in 2022 de Werkplaats Informeel Leren op.

Daarin willen wij gestalte geven aan die visie door

- sleutelpersonen te ondersteunen en te trainen,
- door hen en partners te trainen in nieuwe en gelijkwaardige samenwerking
- de stem van bewoner in kwetsbare positie een plaats te geven in buurtgericht beleid.

Ons doel is om in een periode van twee jaar een duurzaam programma te ontwikkelen. Allereerst is daarin de begeleiding van de buurtbaners opgenomen. Maar ook sleutelpersonen die voor andere ontwikkelpaden kiezen, zoals het ZZP-schap- en het oprichten van een eigen organisatie willen we steunen .

Daarnaast werken we stap voor stap aan een samenwerkingsprogramma informeel-formeel. We werken zoveel mogelijk samen met andere partijen die gericht zijn op versterking van de bewoners die in de leefwereld actief zijn.

Betrokken bij de ontwikkeling van de WIL is een projectteam van sleutelpersonen uit Amsterdam West, Movisie en Wikistad. De financiële bronnen van VSB fonds, gemeenten en stadsdeel West hebben we hierin bijeen gebracht. We werken met een totale begroting van €120.000 per jaar.

De actieve bewoners in stadsdeel West zijn al eerder betrokken geweest bij realisering van de buurtaan. De kraamkamerfunctie hanteren we ook voor de WIL. IN de toekomst is er plaats voor sleutelpersonen uit andere stadsdelen.

De Buurtbaan is een van hun ontwikkelpaden. Het van elkaar leren en coachen (peer-to-peer) staat centraal. Maar er moet ruimte zijn voor andere paden, zoals ZZP'er, of de ontwikkeling van een eigen organisatie. De financiering daarvan is vanuit het VSB fonds en de gemeente Amsterdam.

Publicatie “Buurtbaan als sleutel voor innovatie”

In 2022 startten we een samenwerking met het kenniscentrum Movisie. Zij zijn geïnteresseerd in de realisering van de Buurtbaan en onze achterliggende visie ‘Buurtopbouw van binnen uit’. Door Movisie is tijd vrijgemaakt om ons te ondersteunen in het ontwikkelen en onderzoeken van die visie.

In 2022 leidde dit tot het samen met sleutelpersonen in West en Wikistad onderzoeken van de ervaringen met buurtbaners en andere sleutelpersonen in de samenwerking tussen formeel en informeel. Dit mondde uit in de publicatie ‘Buurtbaan als sleutel voor Innovatie’.

Alle partijen zijn het met elkaar eens dat die samenwerking in de afgelopen jaren is verbeterd. Dit heeft al geleid tot een erkenning en betere positie van de sleutelpersonen. Voor de welzijnsorganisatie Combiwel geldt dat de verbinding met de buurt verbeterd is.

Niettemin zijn er diverse schuurpunten te noemen die resteren, te weten:

- Er is in de samenwerking een spanning tussen behoeftesturing van informeel en de beleidssturing van formeel;
- In samenwerking is de beleidssturing en daarmee de formele partij dominant ten opzichte van informele krachten en inzichten;
- In de diplomamaatschappij en daarmee ook de instellingen die daarin functioneren is geen specifieke waardering voor praktijkkennis. Theoretisch kennis vertaald in diploma's wordt hoger gewaardeerd.
- Daar waar mensen in een kwetsbare positie het dagelijks overleven als realiteit hebben, werken mensen met een groter bestaanszekerheid aan een lineair verbetering perspectief. Van daaruit benaderen zij mensen in kwetsbare posities. Dit roept spanning op.

De publicatie leidde landelijk tot veel interesse in de BuurtBaan en in de visie. In 2023 zijn er om die redenen verschillende optredens van sleutelpersonen buiten Amsterdam.

Binnen Amsterdam nemen Wikistad, de sleutelpersonen, Combiwel en Movisie gezamenlijk het initiatief tot een cocreatielab. Aan de hand van praktijkproblemen gaan we na hoe en wie deze kan oplossen. Daarbij houden we rekening met werkcultuur, managementsturing, gemeentelijk beleid en regelgeving.

Zie ook: <https://www.movisie.nl/publicatie/buurtbaan-sleutel-innovatie>

Buurtopbouw van Binnen Uit: de ontwikkeling van de visie van Wikistad

De stem van bewoners in kwetsbare positie

Stichting Wikistad, opgericht in 2012, heeft als ideaalbeeld een stad waarin mensen allereerst zelf de problemen aanpakken en oplossen en de overheid aansluit. Zo wordt de stad en de verantwoordelijkheid daarvoor van de bewoners zelf.

Wikistad richt zich vooral op bewoners in een kwetsbare maatschappelijke en financiële positie, waarvan de stem vaak niet gehoord wordt. Zij zijn in grotere mate afhankelijk van voorzieningen en regelingen van de overheid die bedoeld zijn als een vangnet. Door velen wordt dit echter meer ervaren als een net dat je gevangen houdt dan als een net van waaruit je weer kunt opveren. Wikistad besloot zich juist te richten op het ondersteunen en stimuleren van die veerkracht. Onze focus en onze visie is steeds verder verscherpt op basis van de lessen die wij hebben geleerd.

Focus op de buurt

Voor veel bewoners in kwetsbare financiële positie is dat het kader waarin zij dagelijks opereren. Voor hen geldt: reizen naar en verblijf elders kost geld en dat is schaars. Voor hen geldt ook het besef dat ze vooral hun burens zien en nodig hebben. Die hulp vond (en vindt) men bijvoorbeeld bij het Sociaal Spreekuur in West opgezet door bewoners, dat werkt vanuit het adagium Samenredzaamheid. Je staat er niet alleen voor maar doet het vooral samen.

Focus op sleutelfiguren

We hebben ons meer en meer gericht op de sleutelfiguren in die buurten, die met hun activiteiten al vertrouwen bij bewoners hebben en over een netwerk beschikken. Zij kunnen een inspiratie zijn voor andere bewoners. Zij slagen er in bewoners te bereiken, te helpen als 'broer of zus', te stimuleren en coachen in hun ontwikkeling. Zo wordt de afhankelijkheid van anderen verminderd.

Aansluiten op hun activiteiten en behoeften

We hebben ook meer en meer geleerd om aan te sluiten bij hetgeen deze sleutelfiguren al deden maar waar zij vaak bleven steken. Breed is het gevoel onder hen niet gezien en erkend te worden, zich niet te kunnen ontwikkelen op hun eigen wijze, laat staan dat zij verdien capaciteit hebben. Onze concepten en instrumenten moeten aansluiten bij die behoeften. Zo zijn het als het ware voertuigen voor de sleutelfiguren om meer meters te maken op het pad dat zij al volgen. Zo worden zij meer en meer de *organizers* van binnen uit, die de buurt versterken. Daarbij hanteren we gedeelde normen, waarbij iedereen zich gekend voelt.

Samenwerking met 'formeel'

Ten slotte hebben we ons meer en meer gerealiseerd dat partnerschap met 'het systeem' nodig en mogelijk is. Zo is een Sociaal Spreekuur van bewoners niet berekend op verstrekking van schuldhulp. Goede en effectieve doorverwijzing naar bestaande professionele hulp is dan nodig. Maar 'it takes two to tango'. Dit partnerschap is niet altijd vanzelfsprekend en vraagt ook meebewegen in de dagelijkse informele praktijk. We hebben deze praktijk in Amsterdam West met Combiwel (welzijn en maatschappelijk dienstverlening) en het stadsdeel ook kunnen bouwen en een brug kunnen slaan.